

Puittaimed

Toomas Kukk

tomkukk@gmail.com, tel 5189420

Esitluse kasutamine on lubatud isiklikul eesmärgil, taimede õppimisel ja määramisel. Esitluse osaline või täielik edastamine ja levitamine või muul moel kasutamine on viitamata ja autori loata keelatud

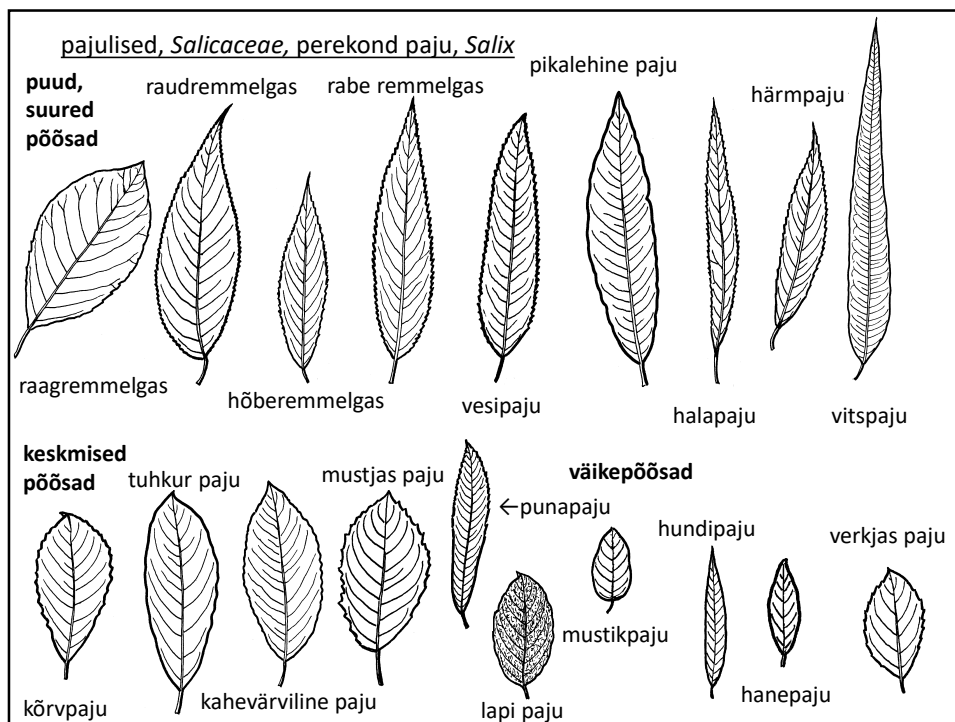
atlase välitöid toetab

PÄRANDKOOSLUSTE
KAITSE ÜHING

KESKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

raagremmelgas, *Salix caprea*
 lehed pealt läikivad, alt meenutavad
 nurmenuku lehte, sooned eenduvad
 oksad jändrikud
 üks tavalisemaid pajusid, väikese võsa
 või suurte metsapuudena (h 6-12 m)

raudremmelgas, *Salix pentandra*. Lehed nagu lakitud, nahkjad, leherootsul
 näärmed, leheserv korrapäraselt peensaagjas. Sageli väiksemate puude või
 suuremate põõsastena

hõberemmelgas, *Salix alba*

lehed mõlemalt pinnalt siidkarvased, noored lehed ei kleepu. Noored oksad karvased.

Looduslik Emajõe vesikonnas, mujal istutatult ja metsistunult

punakas remmelgas,

Salix x rubens (S. alba x fragilis)

võrreldes hõberemmelgaga suuremad ja vähem karvased lehed. Oksad murduvad suht kergesti. Suured puud, kasvatatakse rohkesti ilupuuna

rabe remmelgas, *Salix fragilis*

oksad murduvad kinnituskohast kergesti erinevalt raudremmelgast on lehed vähem läikivad, jämedama saagja servaga kasvab põõsana või pigem puuna (kõrgus kuni 15 m)

vesipaju, *Salix triandra*. Lehed suht rööbiti servadega, saagjad, järsult ahenevad. Vanemad oksad (vähemalt 4 aastat) kestendava koorega, kaneeli värvi laikudega. Enamasti põõsana, aga ka väiksema kuni 5 m kõrguse puuna

pikalehine paju, *Salix dasyclados*

puidul hajusalt kuni 1 cm pikkusi rõõneid. Noored võrsed lühikarvased. Lehed piklikud, 8-20 cm pikad ja 2-3 cm laiad, pealt enamasti paljad, alt hõredate karvadega või harvem paljad.

Lõuna- ja Ida-Eestis jõgede ja järvede kallastel, suht levinud, kasvatatakse ka energiavõõsana

halapaju, *Salix acutifolia*. Lehed laiusest 6-7 x pikemad, abilehed püsivad sügiseni. 4-6 m. Põhja-Eestis, Peipsi rannikul

härmpaju, *Salix daphnoides*. Lehed laiusest 3-5 x pikemad, abilehed varisevad varakult. 6-10 m. Ka ilupuu

vitspaju, *Salix viminalis* (incl. *S. rossica*, vene paju). Pikad vitsjad oksad, lehtedel 20-30 paari külgroode, alt tihedalt siidkarvased, pealt peaaegu läikivad. Enamasti 2-5 m põõsastena, sageli kultuuris, looduslikuna eelkõige Emajõe vesikonnas

kõrvpaju, *Salix aurita*. Kaheaastaste ja vanemate okste puidul peened rõõned. Lehed äraspidimunajad. Abilehed suured, püsivad sügiseni. Lehed kinnituvad üksteisele suht lähedale. Niiskematel niitudel ja metsades, tavaline.

tuhkur paju, *Salix cinerea*. Rõõned 1-3 cm pikad, tihedalt. Võrsed sametkarvased, lehed piklikud, äraspidimunajad, enamasti ka pealt vähemasti hõredalt karvased. Tavaline põõsas

kahevärviline paju, *Salix phylicifolia*. Lehed pealt tumerohelised ja läikivad, alt heledad. Tavaline

mustjas paju, *Salix myrsinifolia*
Lehed muutuvad kuivatamisel või putukate söömiskohtadelt mustaks, alt ja pealt ühte värvi, pole alaküljel kahevärvilisele pajule omast valget tooni. Väga varieeruv, tavaline põõsas

punapaju, *Salix purpurea*. Koore sisepind sidrunkollane. Lehed sageli vastakud, laiupest 5-8 x pikem. Peetakse Lõuna-Eestis looduslikuks, muidu ilupõõsana

lapi paju, *Salix lapponum*. Lehed valgeviltjad, pealt hõredamalt karvased. 0,5-1 m kõrgune. Siirdesoodes ja õõtsikutel, saartel väga haruldane

mustikpaju, *Salix myrtilloides*. Lehed nagu sinikal, 1-2 cm x 0,5-1,2 cm. Siirdesoodes, hajusalt

hundipaju, *Salix rosmarinifolia*
lehed pikliksüstjad. Urvad kerajad.
Põõsas 0,3-1,5 m

hanepaju, *Salix repens* LK2
Lehed
piklikovaalsed,
urvad piklikud
Rannikul, puhta
liigina
haruldane

Pajude hübriidid

raudremmelgas (*Salix pentandra*)

hübriidid haruldased, sest õitseb teistest hiljem, juunis

Salix alba x *S. pentandra* (*S. x ehrhartiana*)

Salix fragilis x *S. pentandra* (*S. x meyeriana*)

Salix pentandra x *S. triandra*

naabermaades leitud ka *Salix alba* x *S. fragilis* x *S. pentandra*

S. x ehrhartiana

S. x meyeriana

höberemmelgas, *Salix alba*

õitseb mais

Salix alba x *S. fragilis* (*S. x rubens*) - eespool höberemmelga slaidil

Salix alba x *S. pentandra* - eelmisel slaidil

Salix alba x *S. triandra* (*S. x undulata*)

naabermaades leitud ka *Salix alba* x *S. fragilis* x *S. pentandra*

rabe remmelgas, *Salix fragilis*

õitseb mais

hübriidid raud- ja höberemmelgaga eespool

Salix fragilis x *S. triandra* (*S. x alopecuroides*)

kahevärviline paju, *Salix phylicifolia*

Salix aurita x *S. phylicifolia*; *S. caprea* x *S. phylicifolia*

S. cinerea x *S. phylicifolia*; *S. dasyclados* x *S. phylicifolia*

S. myrsinifolia x *S. phylicifolia*; *S. phylicifolia* x *S. starkeana*

S. myrsinifolia x *S. phylicifolia*

S. cinerea x *S. phylicifolia*

mustjas paju, *Salix myrsinifolia*

Salix aurita x *S. myrsinifolia*, *S. caprea* x *S. myrsinifolia*, *S. cinerea* x *S. myrsinifolia*,
S. myrsinifolia x *S. phylicifolia*, *S. myrsinifolia* x *S. starkeana*

tuhkur paju, *Salix cinerea*

Salix aurita x *S. cinerea*, *S. caprea* x *S. cinerea*, *S. cinerea* x *S. myrsinifolia*, *S. cinerea* x *S. myrtilloides*, *S. cinerea* x *S. viminalis*

S. cinerea x *S. viminalis*

raagremmelgas, *Salix caprea*

Salix aurita x *S. caprea*, *S. caprea* x *S. cinerea*, *S. caprea* x *S. myrsinifolia*, *S. caprea* x *S. phylicifolia*, *S. caprea* x *S. viminalis* (*S. x smithiana*)

Salix aurita x *S. caprea*

S. caprea x *S. cinerea*

S. caprea x *S. viminalis*

kõrvpaju, *Salix aurita*

väga varieeruv ja kergesti hübriidiseeriv. Sagedamad värrad *Salix aurita* x *S. cinerea*, *S. aurita* x *S. caprea*, *S. aurita* x *S. phylicifolia* ja *S. aurita* x *S. starkeana*. Leitud on ka *S. aurita* x *S. lapponum*, *S. aurita* x *S. myrsinifolia*, *S. aurita* x *S. myrtilloides*

verkjas paju, *Salix starkeana*

Salix aurita x *S. starkeana*, *Salix myrsinifolia* x *S. starkeana*, *S. phylicifolia* x *S. starkeana*, *S. rosmarinifolia* x *S. starkeana*

hundipaju, *Salix rosmarinifolia*

peetakse ka hanepaju alamliigiks, *S. repens* ssp. *rosmarinifolia*
vesivõsude lehed on laiemad ja meenutavad rohkem *S. repens*'it
Salix cinerea x *S. rosmarinifolia*, *S. lapponum* x *S. rosmarinifolia*, *S. myrtilloides* x *S. rosmarinifolia*, *S. repens* x *S. rosmarinifolia*, *S. rosmarinifolia* x *S. starkeana*, *S. rosmarinifolia* x *S. viminalis*

hanepaju, *S. repens*

var. *argentea* (*S. arenaria*), var. *repens*

mustikpaju, *Salix myrtilloides*

hübriide on leitud mitmete liikidega, ent kõik need haruldased:

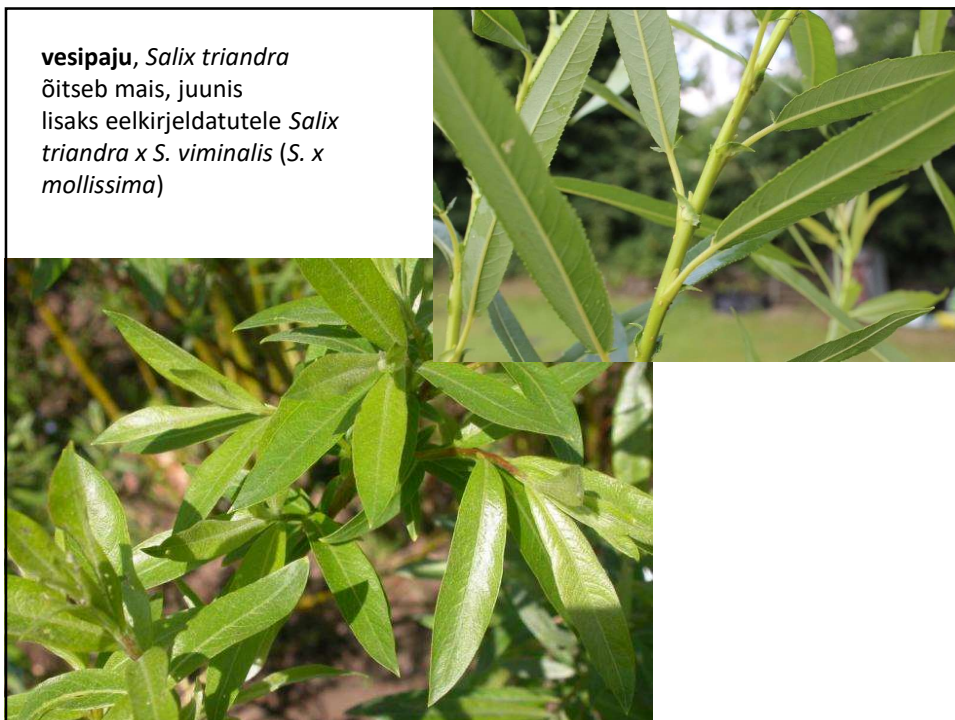
Salix aurita x *S. myrtilloides*; *S. cinerea* x *S. myrtilloides*; *S. myrtilloides* x *S. starkeana*; *S. myrtilloides* x *S. rosmarinifolia*. Põhja pool on üsna levinud Eestist leidmata *S. lapponum* x *S. myrtilloides*.

lapi paju, *Salix lapponum*

väga harva leitud *Salix aurita* x *S. lapponum* ja *S. lapponum* x *S. rosmarinifolia*; naabermaades teada ka hübriidid *S. caprea*, *S. cinerea*, *S. myrtilloides*, *S. phylicifolia*, *S. repens*, *S. starkeana*, *S. viminalis* ning mitmed kolmekordsed

Salix aurita x *S. lapponum**Salix cinerea* x *S. lapponum***vesipaju, *Salix triandra***

õitseb mais, juunis
lisaks eelkirjeldatutele *Salix triandra* x *S. viminalis* (*S. x mollissima*)

vitspaju, *Salix viminalis*

Salix caprea x *S. viminalis*, *S. cinerea* x *S. viminalis*, *S. purpurea* x *S. viminalis* (*S. x rubra*), *S. triandra* x *S. viminalis*
S. purpurea x *S. viminalis* (*S. x rubra*)

Salix aurita x *S. caprea* x *S. viminalis*

pikalehine paju, *Salix dasyclados*

Salix cinerea x *S. dasyclados*, *S. dasyclados* x *S. viminalis*

Salix cinerea x *S. dasyclados*

punapaju, *Salix purpurea*, **halapaju** *Salix acutifolia*, **härmpaju**, *Salix daphnoides*
Salix acutifolia x *S. daphnoides*, *S. daphnoides* x *S. purpurea* (*S. x calliantha*).
 Kultuuris ka *S. caprea* x *S. daphnoides* (*S. x erdingeri*)

S. daphnoides x *S. purpurea* (*S. x calliantha*)

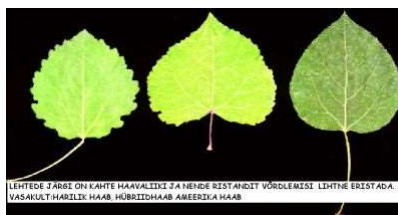
harilik haab, *Populus tremula* - lehed ümarad, hambulised, alt helerohelised

hübriidhaab, *Populus x wettsteinii*
 (*Populus tremula* x *tremuloides*)

hariliku ja ameerika haava hübriid
 leht vähem hambuline, südajam

metsakultuurina, väidetavalt ei metsistu

hõbepappel (hõbehaab) *Populus alba*. Lehed alt valgeviltjad, lehed 3-5 hõlmaga. Ilupuu, metsistub

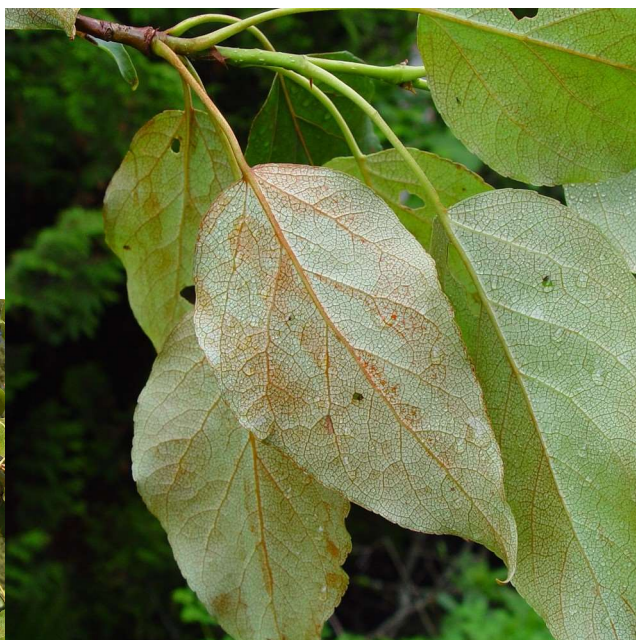

hall pappel (hall haab), *Populus x canescens (P. alba x tremula)*
Lehed ümarmunajad, loogelis-hambulise servaga, alt hallviltjad. Ilupuuna, metsistub

palsamipappel, *Populus balsamifera*

lehed alt heledamad,
lehed enamasti piklikud
ja munajad.
Metsistub kergesti,
Lääne-Eestis üsna sage

must pappel, *Populus nigra*. Rombjad lehed, leheroots lapik. Metsistub

porsalised, *Myricaceae*
harilik porss, *Myrica gale*. LK 3

kaselised, *Betulaceae*
harilik valgepöök, *Carpinus betulus*
 Ilupuu, metsistub

arukask, *Betula pendula*
 lehed rombjad,
 kahelisaagjad, oksad
 vahatäppidega, paljad

kuldkask, *Betula x aurata* (*B. pendula* x *pubescens*)
 oksad vahatäppidega ja
 veidi karvased

sookask, *Betula pubescens*
 lehed ümarad, saagjad,
 viimase aasta oksad
 karvased, vahatäppideta

vaevakask, *Betula nana*

Lehed ümarad, ca 1 cm läbimõõduga
hambad tõmbid

madal kask, *Betula humilis*

Lehed piklikud, 1-2 cm laiad, hambad
teravad

hall lepp, *Alnus incana* →

lehed alt hallid, teritunud tipuga (alt rohekad
ja punakate külgroodudega punane lepp, *A. rubra*)

sanglepp, *Alnus glutinosa* ↓

lehed ümardunud, pügaldunud, veidi läikivad
värdlepp, *A. glutinosa* x *A. incana*

jalakalistes, *Ulmaceae*

harilik jalakas, *Ulmus glabra* →

künnapuu, *Ulmus laevis* LK 3 ↙

põldjalakas, *Ulmus minor* ↓

kukerpulised, *Berberidaceae*

Thunbergi kukerpuu, *Berberis thunbergii* →

harilik kukerpuu, *Berberis vulgaris* ↙↘

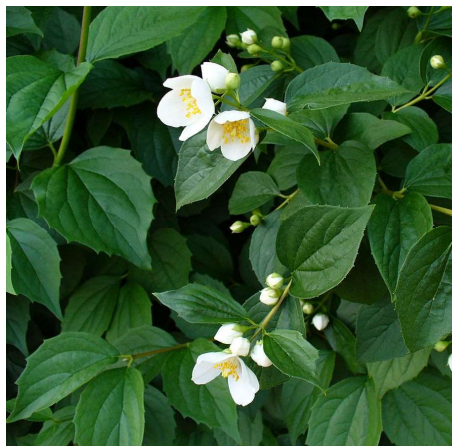

hortensialised, *Hydrangeaceae***harilik ebajasmiin, *Philadelphus coronarius***

lehed alapinnalt enam-vähem paljad,
karvad leheroodudel metsistunult/
naturaliseerunult näiteks Puhtus

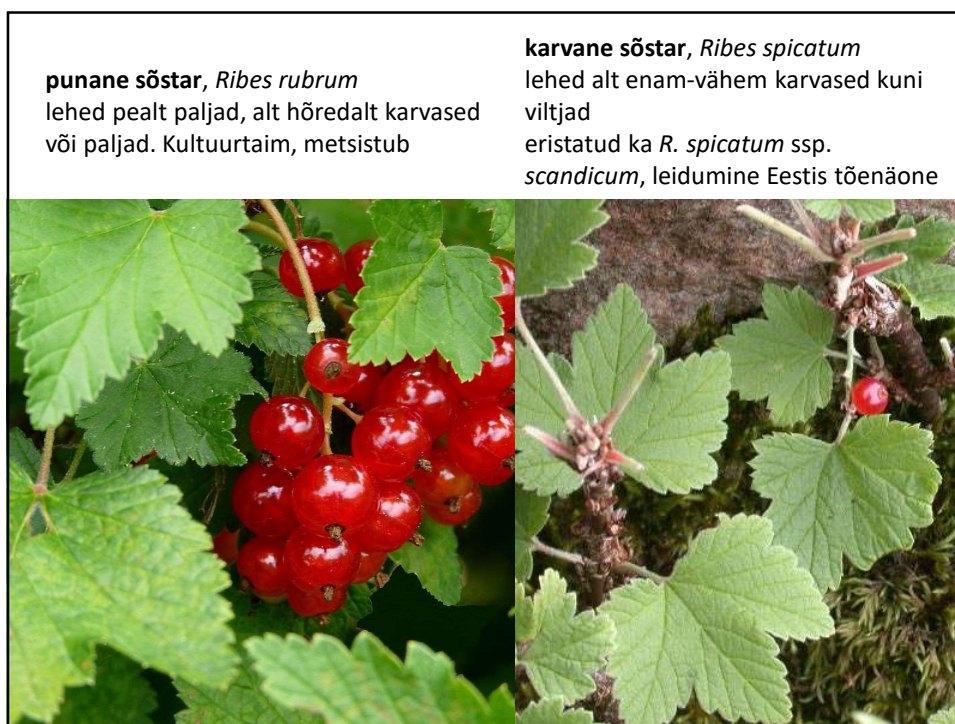
laialehine ebajasmiin, *Philadelphus pubescens*

Lehed alt üleni karvased,
hallikasvalged. Õied kupjad
(kroonlehed ette suunatud)
Ilmselt ka metsistub

sõstralised, *Grossulariaceae***aed-karusmari, *Ribes uva-crispa* (*R. grossularia*, *R. reclinata*)**

metsistunult Lääne-Eestis üsna tavaline. Tzvelev (2000) eristab karusmarja liike *R. uva-crispa* ja *R. reclinata*, ent sordiaretus ja hübriidiseerimine on selle eristamise muutnud suht mõttetuks (*reclinata* leht alt paljas, viljad punased, astlad kuni 6 mm)

roosõielised, *Rosaceae*

harilik kitseenelas, *Aruncus dioicus* ↙

harilik pihlenelas, *Sorbaria sorbifolia* →

amuuri põisenelas, *Physocarpus amurensis*. Sigimikud ja viljad karvased →

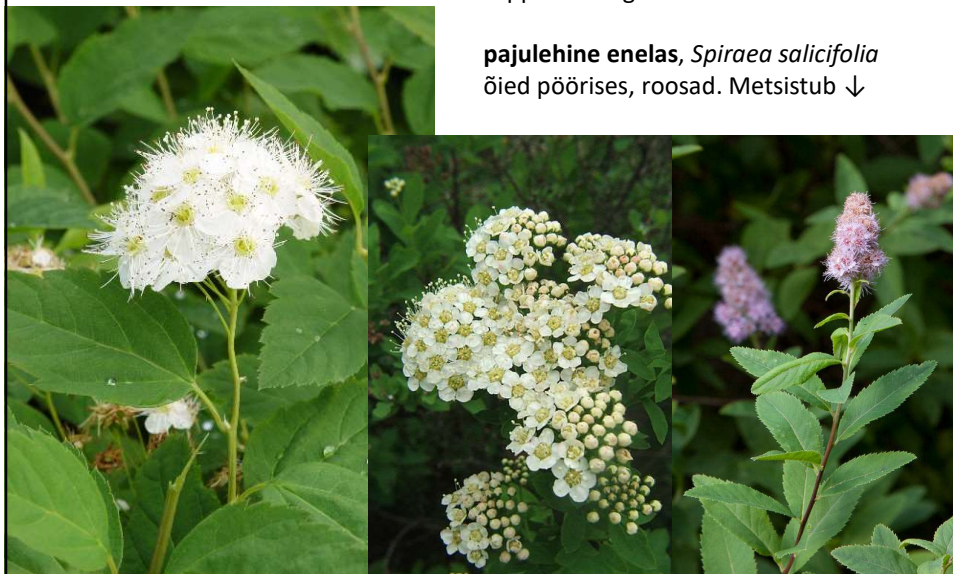
lodgepole-põisenelas, *Physocarpus opulifolius*. Sigimikud ja viljad vaid tipul karvased. Metsistub ↓

taraenelas, *Spiraea chamaedryfolia*
võrsed paljad, tupplehed viljadel
väljapoole käärdunud. Metsistub

keskmine enelas, *Spiraea media*
noored võrsed veidi karvased,
tupplehed tagasi käärdunud ↙

pajulehine enelas, *Spiraea salicifolia*
õied pöörises, roosad. Metsistub ↓

altai sinienelas, *Sibiraea altaensis*

lehed meenutavad näsiniint. Külmakindel, kultuuris Tartus 1821. aastast

**haraline tuhkpuu, *Cotoneaster divaricatus* →
läikiv tuhkpuu, *Cotoneaster lucidus* ↙**

laiuv tuhkpuu, *Cotoneaster horizontalis*

**rannamõisa tuhkpuu, *Cotoneaster rannensis*, must tuhkpuu, *C. niger*
viljad mõlemal tumedad**

harilik tuhkpuu, *Cotoneaster integerrimus* (*C. scandinavicus*)

õied-viljad 1-3-kaupa, punased

sarnane **lood-tuhkpuu, *Cotoneaster canescens***, kel viljad 3-15 kaupa, punased, pöösas suurem ja püstisem

Tuhkpuud on soovitatav kaasa koguda oluline märkida pöösa kasvuvorm ja suurus sobivad ainult õite või viljadega oksad

viirpuu, *Crataegus*

soovitatav herbariseerida, oluline
õite või viljade olemasolu
sõltuvalt liigimahust kümmekond
pärismaist taksonit ja 30-40
sissetoodud liiki, kes võivad
metsistuda

ussuuri pirnipuu,
Pyrus ussuriensis →

mets-pirnipuu,
Pyrus pyraster LK 3 ↙

aed-pirnipuu
Pyrus communis ↘

aed-õunapuu, *Malus domestica*
lehed alaküljel alati vähemalt üksikute
karvadega. Viljaoksad hõredamalt.
Õuna naba enamasti süvendis

mets-õunapuu, *Malus sylvestris* LK 3
lehed alaküljel paljad. Viljaoksad
enamasti tihedalt, jäigad, oksad rohkem
harunenud. Õiepõhi välja sopistunud

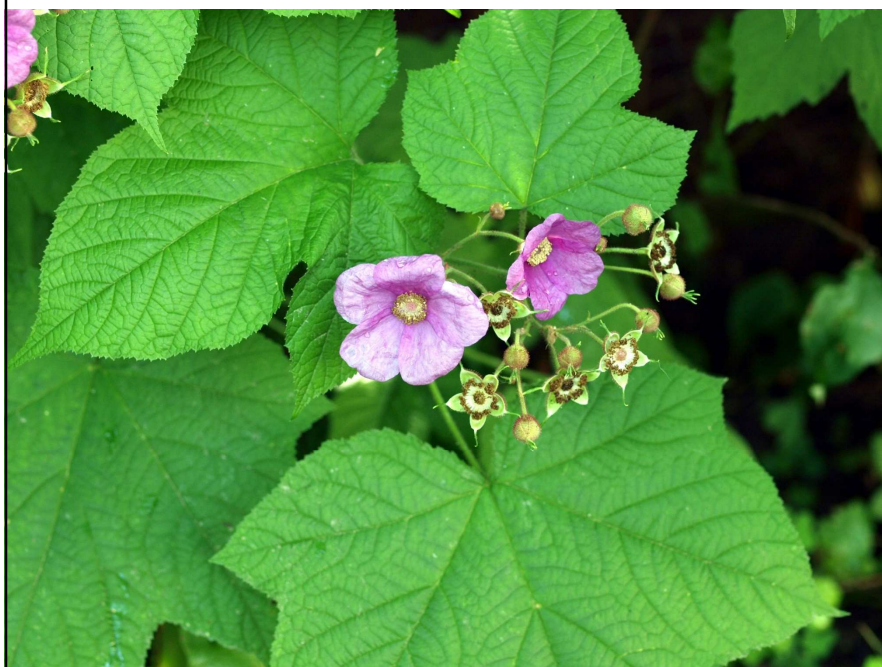

lõhislehtine murakas, *Rubus laciniatus*
leitud 2013 metsistunult Viljandi lähedalt

lõhnav vaarikas, *Rubus odoratus*. Vanades parkides ja talukohtadel metsistunud

põõsasmaran, *Potentilla fruticosa*. Ilutaim, looduslikult Loode-Eestis alvaritel

näärelehine kibuvits, *Rosa pimpinellifolia* 'Plena'. Kas on metsistunud ka lihtõielist kultivari?

kurdlelehine kibuvits, *Rosa rugosa*
naturaliseerunud rannikul, mujal harva

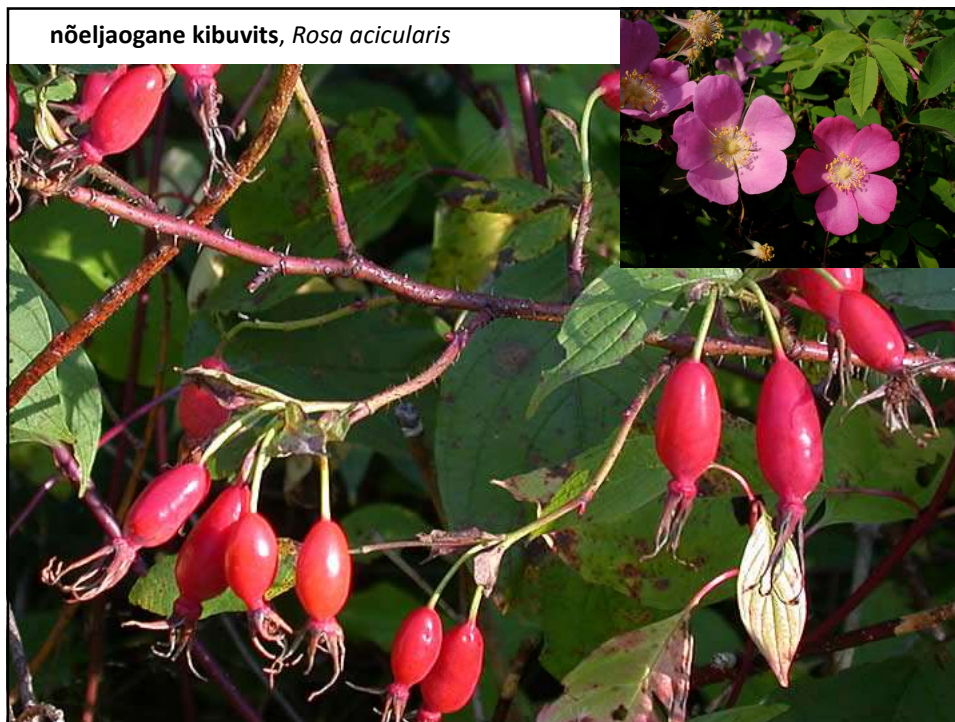
parkides ja metsistunud ka *Rosa x majorugosa* (*R. majalis* x *rugosa*)

mets-kibuvits, *Rosa majalis*

nõeljaogane kibuvits, *Rosa acicularis*

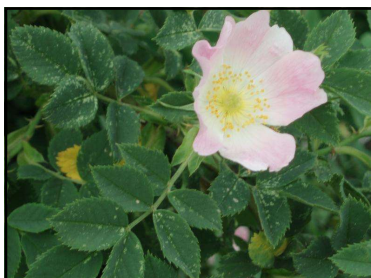
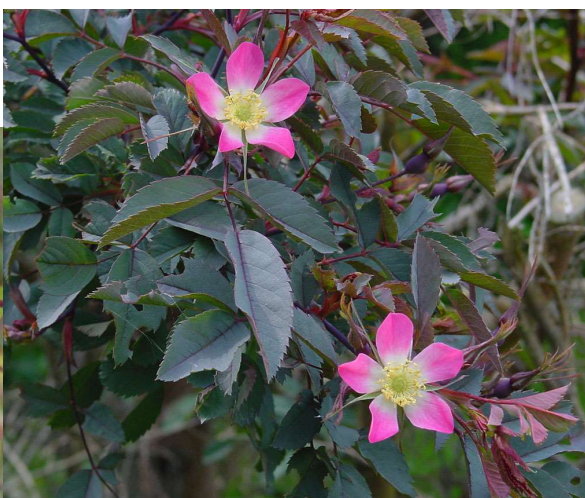

paljalehine kibuvits*Rosa glabrifolia*

üks pargiroosidest, lehed
paljad või enam-vähem
paljad. Õiepõhi munajas
Naturaliseerunud

punalehine kibuvits, *Rosa glauca*

õieraod ja tupplehed varreliste näärmetega,
lehed vähemalt punakasvioletsete täppidega kui
mitte üleni punakasvioletsed, paljad
Metsistunult, naturaliseerunult?

nahklehine kibuvits, *Rosa coriifolia*

lehed madaltihedalt karvased

↙ **kutsik-kibuvits, *Rosa subcanina***

tupplehed tagasi käärdunud. Tavaline

↘ **koer-kibuvits, *Rosa canina***. Tupplehed laiuvad

